

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; budapesti napló: az időszaki sajtó némely változásai és törekvései, Széchenyi István gr. „Kelet népe“ már elkelt; a Szinmütár 2dik kiadásban, játékszini krónika, 's a t.; adakozások a vakok pesti intézete számára; Kisdedovó intézetek terjedése; Taróczmege: törvénykezési rend, vegyesházassági ügy, megyeház-építés, 's a t.; Hontmege: Pongrácz L. igazolása, kettős beneficium, törvénykezési eljárás, 's a t.; igazolási szózat a hitsonokok ügyében; észrevételek a „babona és kuruzsolás-áldozat“ című cikkre Mező-Túr jelen mi-veltségi állapotja vázlatával; kéregető bosnyák keresztények Magyarországon; válasz G. urnak „Hajtóvadászat a zemplényi felföldön azaz Hru-nyolország (inditvány a papság rendes díjaztatása ügyében; Izabella királyné beteges; a gyámsági kérdés; 's a t.) Anglia (Brougham ismét London-ban; merény a normandiai hg ellen; választási előkészületek; 's a t.) (Külföldi elegyhir. —

Magyarország és Erdély.

Ö cs. 's ap. kir. Fels. Hadáry Antalt, a' nm. magyar kir. udv. kan-
czellaria titoknokát, a' magyar kir. szent-István-rend czimernökévé, Zirty
Károly ugyanazon kormányzékai titoknokot pedig a' nevezett jeles rend irno-
kává mélt. kegy. kinevezni 's Piller József eszéki sóárnokot nyugalmazni.

Fels. aszszonynak Reviczky Ádámné szül. Szumlanszka Szidónia gróf-
nét palotahölgygyé mélt. kegy. kinevezni.

✕ **Budapesti napló.** Az új félév beállott 's időszaki sajtónkon, a'
„Regelő“ ideigleni megszűntén kívül semmi lényeges változás nem tör-
tént, 's külsőre nézve még a' „Nemzeti ujság“ is „nemzeti elszántsággal“
szépülni törekszik, mi Kulcsár István nagyérdemű hazánkfia özvegyének di-
cséretére válik, 's lelkünkől ohajljuk, hogy a' kiadó tulajdonosnő nagy hasz-
nát láthassa buzgó áldozatának. — A' „Pesther Tageblatt“ le akarván magá-
ról a' nemzetiség-elleni törekvés vádját mosni, nagyobb figyelemmel látszik
ezentul nemzetiségi 's közéleti mozgalminkat kísélni, 's egyszersmind ezekkel
a' magyarul nem tudó közönséget megismertetni, hogy ekkép közöny-
kapcsol szolgálhasson nemzetünk és német rokonink közt, mely szándék való-
ban dicséretes és korszerű, ha t. i. azt mindenkor tiszta igazságszeretet vezér-
lendi. 'S e' tekintetből, ámbár egyes hírlapi cikkeknek nem akarunk rend-
kívüli fontosságot tulajdonítani, mégis igen czélszerűnek látjuk az ellenőrködést,
hogy tévhírek és adatok, minden szenvedély nélkül, megczáfoltatván, az igaz-
ság napfényre hozassék. Ezen újabb irányt hírlapi szemlével nyitja meg a' Ta-
geblattban Hirsch ur, 's illő dicsérettel emlékeztet a' „Pesti Hirlap“ tartal-
máról, a' Jelenkört is magasztalja kissé; tudván azonban, hogy a' szerföltötti
dicséret ártalmas, valamint a' sok édesség is megrontja a' gyomrot, gáncsait
nem hallgatja el, 's azt igen jól cselekszi, mert ha valaha, úgy most annak
ideje, hogy hibáinkat egymásnak nyiltan mondjuk ki, mert az éretlen kölcsön-
ös legyezgetés gyáva kora szerencsére már elmúlt. Kivánatos, sőt szüksé-
ges, azonban, hogy a' gáncsok mindenkor igazságosak legyenek 's azért annak,
ki mint bíró akar föllépni, minden esetre jól kell értesíttetve lennie azon ügy-
ről, mellyben ítélő szózatot emel. Hirsch ur, mint első szemléjéből látszik,
nem ismeri egészen az erre szükséges adatokat, mert némely ollyas dolgo-
kat mond el, mellyek egészen másképp állnak 's azért meg vagyunk győződ-
ve, hogy gáncsainak egy része csupán nem- v. felszeg- tudásból származott,
's koránsem rozsalható szándékból. Említi ugyan, hogy a' „Jelenkor“ fény-
és utóbb árnyék-időszakkal bírt, mostan pedig, a' „Pesti Hirlap“ által verseny-
zésre huzdittatva ébredő korszaknak indult, különösen megjegyezvén, mikép
a' Budapesti napló a' P. Hp. fővárosi ujdonságának nyomán halad. Mi a' „Je-
lenkor“ árnyék-időszakát 's mostani fölébredtét illeti, arra csak azt jegyez-
jük meg, miszerint azon időben megyénk 's egyéb hatóságinkról többnyire csak a'
tiszttulajdosok névsorát közölhetjük, most azonban hála kormányunknak! a' közgyü-
lési eredményeket is szabad t. Olvasóink elibe terjesztenünk, az árnyékkorszaknak
nevezett időben pedig azért nem tettük ezt, mert nem tehetjük, 's itt legbuz-
góbb szándéka mellett más hírlap sem tehetné volna. H. ur e' vádjá tehát igaz-
ságtalan, mert azon balhiedelemre vezetheti a' német közönséget, hogy mi ha-
nyag kényelemből nem pillantottunk hatóságink termeibe, holott akkori pályá-
társink igen jól tudják, hogy azon termek a'jtai 's történetei hírlapírók előtt csu-
pán privát-tudomásul voltak tárva. A' napló-elleni vád magától oszlik el, ha
meggondoljuk, hogy az már több év óta iratik, a' fővárosi ujdonságok pedig
csak ez évben indultak meg. Illy dolgok első tekintetre csekélységeknek lát-
szanak ugyan: de mégis említést érdemlenek, mert egyik hírlapot igazságtal-
anul bármiben a' másik rovására magasztalgatni v. gyalázni, nem dicséretes tett 's
csak haszontalan viszályt szülhet, melly ritkán eshetik meg a' közügy 's igaz-
ság némi csorbája nélkül, minthogy hosszas vitázásokra vezethet, 's időt ve-
szítet, mit jobbra lehetne használni. Még egyet. Hirsch ur, 's előtte már
többen, azt hiszik 's mondják, hogy szabadalmosságunk csupán abban áll,
miszerint mi Szerbiát Magyarország rovata alatt közöljük, 's ezt nevétségesnek
találják. Neveessenek bizvást, mi jobban örvendünk a' nevetőknek, mint a'
sajnálkozóknak, 's csak azt sajnáljuk, hogy e' vigság első okozója nem mi
vagyunk, 's így a' feltalálás dicsősége nem minket illet. Igenis, mi e' tekin-
tetben csak utánzók vagyunk. Becses emlékü Kulcsár Istvánunk ugyanis 1806-
ban megindítván „Hazai Tudósítások“ című lapját, csupán hazai dolgokat köz-
lött, mivel külföldiekre nézve akkor még nem kapott szabadítékot. Itt melle-
leg megjegyezzük, miszerint a' „Pesti Hirlap“ mult félévi egyik számában meg-
jelent azon állítás, hogy Kulcsár ujsága 1805ben indult meg 's csupán kül-
földi híreket közlött, egészen tévedésen alapszik. Mivel tehát külföldi híreket
eleinte nem közölhete Kulcsár, legalább lehetőségig kiterjeszteni törekvők szük-
szabott határit, 's mind azon tartományt, következőleg Szerbiát is, mel-
lyek hajdan a' „Nagy Magyarországot“ alkoták, Magyarország rovata alá so-
rozá, miben akkor senki nem botránykozott meg. 'S vajjon minek most e' meg-
botránykozás? Nincsenek e' fejdelmek, kik czimeik közé olly tartományokat is
soroznak, mellyek századok óta nincsenek már birtokukban? És Szerbia, Oláh-
ország 's a' czimeres zászlóji nem jelennek e' maiglan meg teljes díszben fejdelmink

koronázatásakor 's az egyházi tiszt. czimpolczokra kinevezés maiglan nem illeti
é apostoli királyinkat? Mi tehát e' nevetők szives engedelmével a' nélkül, hogy
illyenek által jogfentartásra v. követelésre czéloznánk, meglehet, ezentul is meg-
maradunk e' szokásunknál, annyival is inkább, mivel más országok p. o. An-
glia czime alatt is látunk francia híreket 's viszont 's több ef. 's mivel keleten kön-
nyen olly dolgok fejlődhetnek idővel ki, hogy példánkat talán a' nevetők is
kénytelenek lesznek követni, 's mi, ha élünk, majd akkor fogunk nevetni.
E' nyilt szózatunkért H. ur bizonyosan nem fog nehezteni, hanem dicséretes
buzgalmát ezentul nagyobb szemességgel 's tökéletes részrehajlatlansággal pá-
rosítandja. Magát a' kiadó urat pedig arra figyelmeztetjük, hogy olly fordítórul gon-
doskodjék, ki kellő jártassággal bír a' magyar nyelvben, mi különösen ott
szükséges, hol hivatalos dolgok fordulnak elő, különben több illy szarvas hiba
fog lapjába csuszni! hirdettetik ugyanis a' csődjelentések közt, hogy Grobetti
Mátyás nyugalmazott kamrai exactor városi tan. csődperében Zory a' perügylő 's
a' t.; holott Grobetti Mátyás sem exactor, sem városi tanácsos, hanem nyugalma-
zott kamrai számvévőtanácsos, Zory pedig: Jóry, mikép azt a' Pesti Hirlapban he-
lyesen olvashatni, 's mikép azt minden budai polgár tudja. Illy fordítási vastag hi-
bát hivatalos jelentésekben alig menthetni. — A' műkiállítást folyvást számosan
látogatják. — „A' kelet népe“ Széchenyi István gróftól már mind elkelt, 's mond-
ja aztán még valaki, hogy a' magyar könyvnek nincs vevője! Csak jót és érde-
kest adjunk a' közönségnek, 's a' részvét soha nem fog hiányzani. Kivánatos,
hogy e' jeles munka 2dik kiadása minél előbb jelenjék meg, mert könyvárosin-
kat naponkint folyvást számos venni akaró ostromolja. — Wagner műárúsnál
Kossuth Lajos arczképe e' napokban jelent meg, 's 4 huszason kapható; a'
rajz igazán élethű, 's kétszeres érdekléssel birand ismerősi 's kivált baráti előtt.
Ugyanott kaphatni Files kis művész hazánkfia szinte élethű arczképét. Wagner
vállalkozói buzgalma dicséretre méltó. — Jövő hét elején jelenik meg a' Szin-
mütár 21dik füzete második kiadásban, tartalma: „Egy pohár víz“, vigj. 5
felv. Scribétől; e' kötet első kiadása már egészen elkelt. — A' „Kliegl könyv
Iső kötet 20 iven fog megjelenni, 's előfizetési ára csak 2 for. pgő; ezügy
olly osztatlan részvétre méltó, hogy számos gyámolóra méltán számíthat. Az
írók résziről olly nagy a' buzgalom, hogy e' gyűjtemény hihetőleg legalább
3 kötetre fog terjedhetni, 's mi, kik a' pesti 3 könyvnyomó intézet tulajdono-
sit ismerjük, szinte jóslani merjük, hogy vetélkedve buzgandnak egy egy kö-
tetet ingyen v. legalább igen olcsón kinyomatni, mert hisz ha ingyen járulnak
az írók munkáikkal e' szép vállalat előmozdítására, holott nagyobb részök bi-
zonyi nincs olly fényes állapotban, hogy ajándékokat osztogathasson, vajjon
miért ne tehetnék meg e' nem nagy áldozatot a' tehetősb sajtótulajdosnak?
De minek ez őket sérthető kéteskedés, ők bizonyosan örömmel mozdítandják
elő a' rájuk nézve olly igen fontos találmány sikerülését. — Nemzeti szín-
padunkon f. hó 2ikán „Genfi árva“ színj. 3 felv., adaték; változatosság ked-
veért ujdonságul jó lenne talán Genovét is színpadra hozni; 3ikán „Romeo
és Julia“, dalj. 4 felv.; ki éneklé Romeot? Természetesen Scott Emma, ki
színházunknak 5ezer forinttal fizetett rendes tagja 's husz nap előtt szinte Ro-
meot éneklé, hihetőleg sokoldalúsága kitüntetésére; Lábszj szizmadia Lum-
pacivagabundus bohózatban ezt éneklé „Eduárd és Kunigunda, Kunigunda és
Eduárd“, 's így folyvást e' két szót variálja; ugyan nem lehetne e' ezt éne-
kesnőinkre is némileg alkalmazni, például így: „Bátori Mária és Romeo, Romeo
és Bátori Mária“? 4ikén „Enzersdorfi postalegény“, bohózat 3 felv., nézők, ám-
bár vasárnap volt, botránykozásig kevesen; egy új parodia v. bohózat nem ár-
tana már, mert a' közönség az unatkozásig elkoptatott ócskaságokat nem akar-
ja ujdonságoknak tekinteni; Szerdahelyi azon mentséget éneklé el zajos taps
közt, hogy a' színészek örömet tanulnának új bohózatot, ha az színpadra
hozatnék; sajnos, hogy nem hozatik oda azok által, kiknek gz hatalmokban
áll; inkább igen középszerű ujdonságot, mint illy régiséget; 5ikén: „Vol-
taire szünnapjai“ vigj. 2 felv., és „Éjjel után“ vigj. 1 felv.; 6ikán „Alvajá-
ró“, dalj. 2 felv., Carl Henriette Amina szerepében mint vendég; 7ikén „Gar-
rik Bristolban“, vigj. 4 felv.; Sikan „30 év egy játékos életéből“, színj. 3
felv.; valamire való ujdonságot majus óta nem láttunk! N. I. —

✕ (A' vakok pesti intézete javára júniusban köv. ajándékok folytak be)
Schwingenschlögel János p e s t i k e r. h a g y o m á n y a p e n g ő p é n z b. 2 fr.
Bibanko I. E. tanítóé 5 fr., Szász Mátyás Pest- városi tanácsnok hitvese
Klott Aloiziáé 10 fr., kir. tan. Császár Sándor ur ajándéka az intézet házé-
pítésére 100 fr., Káptalan Vác város tanácsa színtarra 10 fr., a' váci lö-
vész társaság színtarra 10 fr. 21 ¹⁰/₁₀₀ kr., J. F. Ebner pesti választott polgár
színtarra 100 fr., t. Bicskey Lajos pestmegyei fősz. bíró ur színtarra 5 fr.; t.
Sárközy Károly színtarra 5 fr.; t. Réső-Ensel Sándor tb. színtarra 5 fr., t.
Kozitz Sándor tlbai ügyvéd színtarra 5 fr., t. Galovics Vincze tb. színtarra
10 fr., ft. a' váci káptalan színtarra 100 fr., ft. nvárad káptalan színtarra 200
fr. — Építési anyagokban Grosinger Leopold pesti vasárú 200 font vasat; Un-
ger Antal pesti vasárú 200 font vasat; Sandner Vilmos p. vasárú 200 font va-
sat; Aigner Ferencz p. vasárú 100 font. vasat, Sebastány József 's fia p. va-
sárú 100 font vasat, Vurm és Heinrich társak 400 ft. vasat; Michl Károly

pesti vál. polgár a' szükséges kötélgyártó-munkát; Duschek Jakab pesti polgár és bodnarmester két kutabroncs - csomót; L. M. Kanicz pesti ker. 10 ezer téglát az építő-helyre szállítva; Kunevalder testvér pesti nker. 5000 téglát az építő-helyre szállítva; Szabényi János ur öt köbös öl pesti bányakövet, és Littmann József azokat ingyen a' kőbányából az építő-helyre szállította. Dubraviczky Simon alispán s. k.

A' kisdedovó i. M. terj. egyesület középponti választottsága örömmel hirdeti kitűzött célainak közeledését, miszerint hazánkban naponkint több több helyen támadnak új kisdedovó intézetek; jelesül keletkezésben van egy Szolnok-Abonyban, egy Lossonczon, Balassa-Gyarmaton, Érsek-Ujvárott, 's készen áll Erdélyben egyik Zsibón, hová az egyesület tolnai képező intézetéből fognak kisdedovók alkalmaztatni. Örömmel nyilváníja továbbá a' választottság, miképen a' pesti józsef-városi intézet az egyesület által, mint ennek a' szerencse kedveztével jövődöbeli középponti példány-intézete bekebelezett, hova szinte az érintett képező-intézetből fog alkalmaztatni kisdedovó. E' kecsgető eredmények következtében a' tolnai képező-intézetben több segélydíjas növendéki hely ürülend meg, mellyeknek elnyerhetőségül ezennel csőd hirdettek. Az egyesület igazgatási szabályainak I. cikkelye szerint kisdedovó-képező intézeti segélydíjas növendékké vallás és polgári állás különsege nélkül mindenki fölvetethetik a' ki ma g y a r u l t u d, 's németül valamenynyire ért, ha őt az egyesület valamelyik tagja vagy gyakorló tanító személyes ismeretségénél fogva, mint szelid jó erkölcsű embert olly megjegyzéssel ajánlja, hogy belőle alkalmas kisdedovót lehet reményelni, különös ajánlatul szolgál azonban a' folyamodónak, ha a' hazában gyakorlott egyéb nyelvekben és zenészetben is jártas és több iskolának sikeres végeztéről mutathat elő bizonyítványt. A' felveendő segélydíjas növendékek az intézetben szállást, fűtést, és szükséges butorokat, azon felül ágyi ruhát és ételmi-tartás fejében havonként 8 p. ftot kapnak. Felvétele után mindenik növendék egy hónapot tartozik saját költségén a' képező-intézetben próbául kitölteni, mellynek elteltével, ha a' képezőintézeti igazgató további képeztetését a' választottságnak ajánlja, segélydíjassá nevezetik ki. Ezen javadék azonban legfőlebb két évig tarthat, melly idő elteltével a' segélydíjas növendék másnak tartozik helyet engedni a' képező intézetben. Ha valaki valamely ifjat az egyesület felügyelése alatt kisdedovóvá saját költségein kívánna kiképeztetni, ez iránt előleg értekezzen az egyesület valamelyik elnökével, hogy kívánságának a' választottság megfelelhessen. A' középponti választottság fel van hatalmazva a' pénztár erejéhez mérve olly falusi iskola-tanítóknak is nyújthatni segélyt, kik a' képező intézetben csak egy pár hónapot tölthetnek el. A' folyamodni kívánóknak némi buzdításaul szolgálhat, hogy az egyesület képezőintézetéből új intézetekben alkalmazott kisdedovóknak szabad lakás 's mellékes jövedelmek mellett 100—300 pgő forintnyi évdíjok van; 's noha az egyesület senkinek bizonyos alkalmaztatásáért nem kezeskedhetik, megis főképp olly egyedeknek, kiknek megállapodott körük, valódi hivatásuk, és több oldalú miveltségük minélelőbbi sikert ígér, alapos reményt nyújthat, hogy a' kisdedovás eszmájének naponkint örvedeteseb terjedéséhez képest e' pályán rövid idő múlva becsületes és tisztességes, kenyérre tehetnek szert. Pest, nyárhó Sikán 1841. K. L. egyesületi titoknok.

(Hontmegyei gyűlés vége) L. A. Pongrácz Lajos urat a' p. Hirlap levelezőjét megtámadá, hogy a' p. Hirlap 41 számában, hol az ipolysági raktárral visszaélés említették, az egész megye rovására a' nélkül, hogy a' visszaélők megnevezve lennének, adván elő közleményét, magát 's az egész megyét megsértettnek nyilváníttotta 's felszólítá P. L. urat: adna magyarázatot azon közléséről. K. A. szinteilly értelmű volt. Pongrácz Lajos gyengélkedő egészsége ellenére is igen élénkül 's köz megeléülést nyert védelmi előadásában világoskölzlese által nem sértette meg 's hosszasabban előadván a' visszaélők megnevezésének gyakran kellemetlen oldalát, előadása az ellene kikelteknél megnyugtatóst, az őt pártolónál pedig tetszést nyert. Uraim! a' visszaéléseket gátló korszakban élünk, ne vegyük magunkra a' visszaélésekre döngő élesb kifakadásokat lelkiületünk tiszta érzetében! Az elnök: Miután visszaélésekről van szó, felszólítá P. urat, hogy a' visszaélők neveit fedözze fel. Ezen elnöki előadást a' Rdek lelkesen pártolták, hanem úgy, hogy választmány által süttessenek ki az e' tárgyban történt visszaélések, mire a' választmány rögtön ki is neveztetett, melly megtevén a' vizsgálatot, bizony csak mégis sülték ott ki visszaélések, hogy többet ne említsék, még hölgyek nyugtatványira is talált a' választmány! 13.) Gömörvgyének azon tartalmu levele, mellyben jövő országgyűlésen törvényt hozatni kíván, miszerint az egyházi személyeknek világi hivatalt viselniök ne lehessen, a' Rdek által pártoltatott 's elfogadtatott élénk vitaközlések után. 14.) Az elnök alispán a' törvényszékekre állandó tbirákat a' visszaélések megszüntetése tekintetéből vagy egy évre, vagy egy törvénykezési szakaszra indítványozván, végzéssé lön annak elfogadása 's a' választás az 1613ik évi 24ik t.cikkely rendeletéhez képest a' jövő közgyűlésre határozatott 's hogy minden választó tudhassa, ezen végzés közhírré tétetni rendeltetett. 15.) Felolvastatván egy szivrázó kegyetlenséget panaszló folyamodás, mellyben B. P. kapitánynak volt kocsisnéja, érzékeny szavakkal terjeszti elő, miképen férje B. P. kegyetlen bánása miatt meghalálozott. E' dologban megyei biztosság járand el. Ezekon felül még igen sok a' megye belső szerkezetét tárgyzó czélszerű végzés keletkezett. Végzetül előfordult egy kihágó ifjunak a' tisztujtási surlódás alatt történt nem csekély kihágása. Miután ezen kihágónak a' tisztviselő által történt börtönbe vitetését R. L. roszsálná, L. M. sz.biró oda nyilatkozott, hogy az előtte szólott urat is, ha olly csinyokat tenne, mint az említett ifju 's halállal fenyegetőznék 's a' békes polgár házáat ejjel többekkel mogrohanná, árthatatlan helyzetbe tenné, a' kihágó B. S. a' közgyűlés előtt megdorgáltatván jobb magaviselésre intett az elnök alispán által. Nagy József. —

(Turóci közgyűlés) Pribócz julius tsőjén. Megyénk régi szokásához tartozik, hogy kivéven rendkívüli esetet, nálunk a' törvényszék-tartás mindig évnegyedi közgyűléssel van összekapcsolva, mi akkép gyakoroltatik, hogy első napon a' levatákon 's comparitíokon kívül, csupa politikai tárgyak vétetnek föl, 's köv. napokban a' törvényszékiekkel fölvaltva folytattnak. E' rendszer főleg azon okon alapul, hogy itt a' felebbvitt polgári pörök száma többnyire igen csekély levén, az ügyészek pedig, kivált a' fenytöbeliek, a' mennyire azok befejeztek, következő törvényszékre halasztnak 's e' szerint a' tvényszék első napi üléseiben a' tárgyakból kifogyván, addig, míg a' folyamatban levő, vagy a' sedria kezdetével indított pörök itélethozásra elkészülnek, a' törvényszéki bírák ugy szólván sinecurai szerepet kénytelenitettének játszani. Mi bal oldala lehet ezen rendszernek, annak taglalásába bocsátkozni most nem czélom, egyedül a' következők megérthetése miatt véltém érinteni szükségesnek; t.i. jun. 14én kezdődvén az illy szerkezetű törvényszék 's évnegyedi közgyűlés, mielőtt a' törvényszéki folyam megnyitattott, G.tb. indítványa szerint szükségesnek tartja, hogy addig is, míg a' mostani rendszer lényegesen nem javul, az a' felveendő tárgyakra nézve czélszerűen szabályoztassék, minék következtében végeztetett, hogy mindennap a' politikai tárgyak megelőzvé a' törvényszékieket, mihelyt az utóbbiak szönyegre kerülnek, politikait többé azon nap elő nem vehetni. A' közgyűlésekből kiemelendők a' köv.: 1.) felolvastatván a' martius 29én tartott közgyűlés jegyzőkönyve, névszerint a' vegyes házasságok érdemében hozott végzés, miután az 1647: 14ik t.cz. ellenére eljáró, 's az elmulasztottakat még alispáni intésre sem pótló kath. lelkészek ellen az akkor már elhatározott ügyési kereset nem elég világosan kifejezettek tapasztaltatott, ennek a' mostani gyűlés jegyzőkönyvében bővebb érintése 's a' szempontbuli megmagyarázása X. által indítványoztatott, 's ámbár többen azt adván okul, hogy az ügyési kereset az ő felségéhez intézett feliratban, 's ezt tárgyzó végzésben megemlítve levén annak most történendő érintése helyén kívül vagon, az indítvány ellen nyilatkozottak; mindazáltal a' többség annak szükségét látván, elfogadtatott. 2.) Bizonyos felek az 183½: 14 t.cz. nyomán eljáró választmány itéletével nem elégvén meg, annak változtatása végett ő felségéhez folyamodtak, 's ámbár az illető irományokat fölterjesztetni rendelő kir. parancs felolvastakor valaki oda nyilatkozott, miképen az elégületlen félnek a' rendes-törvényt fenmaradván 's a' választmány itéletének itt épen semmi tekintete nem levén, azt oda utasítandónak 's ezt egyszersmind ő felségének egész hódolási alázattal fölterjesztendőnek véli, de a' többség, ex jure supremæ inspectionis indulva az irományokat felküldetni határozta 's miután később azok fel is küldettek, most az irományok viszaküldése mellett, az itéletet jóváhagyó kir. leirat érkezett 's felolvastatott; de mivel ezen jóváhagyás nem a' külfórman vagyis a' választmány helyes eljárásán, hanem a' tárgy benső érdemén alapul, némelylek azt következtették, miszerint az illy érdembeni jóváhagyás jövődöre itélet-változtatásra is szolgálhat alkalmul, innen támadt aggodalmok elhárítása tekintetéből jegyzőkönyvbe ovasít iktatni ohajtottak; azonban a' többség ellenkezőleg nyilatkozván, az ovasítót emellőztetett. 3.) A' megyeház-építésre mult évben tett ajánlatokat, Toesek Mátyás idevaló gazdag kereskedő a' megyéhez adott nyilatkozata szerint nevelni akarván, e' végett a' tőke-öregítéshez 500 v. forinttal járult. A' tavaly e' czélra rendelt és szolgabírák által eszközöndő felszólítások, mint jelentetett, eddig süker nélkül maradtak, 's az egész tárgy ugy szólván boldogabb időre halaszatott. S. K.

(Észrevételek „a' babona és kuruzsolásáldozat“ czimű tudósításra, Mezötur jelen miveltégi állapotja vázlatával.) Üdvözlünk tégedet, korunknak, honunkra nézve csak most született kedves gyermeke, áldásteljes Nyilvanyosság! Te vagy, ki a' lelket, erkölcsöt és vagon rongáló hibákat 's visszaéléseket titkos rejtekeikből kifejtve és szent szíved elibe állítván, mint a' jöltevő nap sugára, a' homály növényét, az undok és ártalmas penészt elhervasztoz, kiirtod 's helyökbe hasznos dolgokat teremtesz; szóval te a' halálhozó tespedésnek eskütt ellene, az életadó haladásnak pedig hü barátja, 's hathatos emeltyűje vagy! Ezer-szer üdvözlünk téged az emberiségnek kiszámíthatatlan jót 's hasznost árasztott árasztó, 's árasztandó sajtó, mint fenérintett drága kincsünk becses eszközt; 's mind azokat, kik ennek valódi 's egészséges táplálékot nyújtanak. Legközelebb tisztelettel köszöntjük azon, nevét a' nyilvánosság elől, mellynek pedig buzgó imádója látszik lenni, fájdalom! elrejtett 's így magával 's elvével ellenkezésbe jött lakostársunkat, ki a' Jelenkor 46dik számában „a' babona és kuruzsolásáldozat“ czimű cikket közlöt, tisztelettel köszöntjük mondandó, mert hiszszük, legalább akarjuk hinni, hogy hibánk nyilváníttási 's javítási szándéka tiszta volt, ha szinte az ahoz választott gyógyszerre, mellyet nem egészen valódi alkotórészekből készített, 's beadásmódjára, az emberség és szerénység körét szoroson megtartó néhány jegyzeteket tenni, magunkat köteleseknek érezzük is. Hogy az ostoba jóakarátú aszszonyi rosz orvoslás nálunk mult hónapban egy szomorú áldozatra talált, sajnos igazság. De az ezt tette személy épen nem aggdada, melly nevezet alatt vénaszszonyt értünk, ki fogak hiánya 's a' szeszies italokkal mértékletlen élés által rendetlenségbe hozott nyelvizmok miatt tisztán beszélni, vagy magyarázni nem, csak dadogni tud; hanem egy 30 éves aszszony, bizonyos idő óta feleség és anya, 's a' szerencsétlenül kimult leány édesatyjának testvérhuga volt; ki törvényes nyomozás szerint, eddig feddhetetlen életet élt; a' most olly rosz foganatu orvoslásmódot pedig egyedül magán vitte véghez, azon legjobb sikerrel, hogy nyakán sok ideig alkalmatlankodott sömörét tökéletesen elvesztette; nem is maga ajánlkozék a' betegség alapos kigyógyítására, hanem a' most említett szerencsés curát hallván a' leány, ennek sürgetésire, édesatyja szólítá fel testvérét, 's adata pénz vastag terpetinre második felesége (a' leánynak mostohaanyja) a' kenyér-sütés végett egyszerű fűtött, 's a' kenyér-kiszedés után kemenczébeni kezdett kenekedéskor a' ház dolgaival foglalkodó 's e' szerint azon jelen épen nem volt által. Ez mind jó, hallom elvenetni az olvasót, de a' szegény lány csakugyan áldozatja lett a' büntetést érdemlő kuruzsolásnak; tagadhatlan igaz. De nem a' babona (azaz valami bü, vagy érzékek elől elsikkadó mesterség) áldozatja, mi a' tisztelt közli tudósítása czimjének első része, hanem egy nagyon is markolható 's vastag gyógymód. Miután a' kuruzsolást, azaz a' minden okszerű módot kizáró durva, tapasztalati rosz orvoslást, a' föld legpallérozottabb országiban 's azok fővárosiban, mellyek sok világszerte híres orvossal dicsekedhetnek, az azt gátló czélszerű rendszabályok ellenére is majd napirenden látjuk: azon nézet mellett, hogy az, a' világon levő szükséges (?) roszszak egyike: szivünköl sajnáljuk a' városunkban történet — de, cum gaudia sint mi-

seris, socios habuisse malorum, vigasztalhatatlanok nem vagyunk. A' babonáságot pedig, a' mély tudatlanság azon borzasztó szüleményét, mely a' közép századokban élt embereket majd a' barmokig lealacsonyította, ha ez városunkban oly uralkodást gyakorolna, millyet közlő akar, midőn hivataljokban példás szorgalmu lelkészinket, annak irtoztatására különösen felszólítja; midőn kerekén kimondja: „hogy sehol nem volna értelmes javi ábra nagyobb szükség, mint városunkban, hol a' régi káros rendszer mellett, melyet még előkelőink közül is sokan pártolni kívánnak, naponkint alább szállunk, 's 18 ezer lelket számító városunk, számtalan helység mellett, mind szellemi, mind anyagi tekintetben nagyon is hátra marad”, — a' babonáságot mondom a' XIXdik században, föld alá búva kellene szégyenlenünk; ha a' lelkek eddigi törvényes őszeirása szerint szinte 15ezerre (és így nem 18ezerre) menő lakos társink közül, az elfogultatok és boszszúvágy, vagy párt-érdektől nem vezéreltek, 's több viszonyukat jól ismerő 's méltánylani tudó nagy tekintetű idegenek, végre jegyzőkönyvink ellenmondhatlan bizonyítására hivatkozva, e' vádnak, mellyel régi magyar városunkterhelteik, alaptalanságot megmutatni képesek nem volnának. A' babona távozik a' tanítás elől, melly az iskolákban legalap-sabban történik, 's fejlék az értelmiség. Ennek fejtegetője, hatalmas előmozdítója, az iskola, nálunk régi idő óta maig szép virágzásban van. Sok, édes hazánknak, különféleképen hasznos emberei, kik közé számítjuk a' tisztelt közlő urat is, vetették itt meg, időről időre értelmiségök, 's tudományuk első alapját. Iskolánkban jelenleg 500nál több fű-gyermekünk, betűzéstől kezdve kizárólag a' philosophiáig, többnyire a' felsőbb tudományokat végzett öt, — 400 leányunk pedig három, ugyan-olylan tanító által oktattatnak. Igaz, hogy ezekben új tanítási rendszer még eddig, felsőség rendeltéből kihirdetve, 's ünnepiesen behozva nincsen: de mivel a' kiszabotthoz szorosán ragaszkodni kötelesek nem vagyunk, derék 's nagyobb részint kor embereiből álló tanítóink, tanításaikat, lelkészink mindenkor éber vigyázása alatt, annak kívánatához okosan alkalmaztatni el nem mulasztják, 's igyekeznek tanítvány-nyikát, a' már annyira, mint régen, nem nélkülözhetetlen latin nyelv helyett, az életre naponkint szükséges tudományokba vezetni. Hogy az iskolák jótéteiből részesülésben senki ne gátoltassék, vagy abból ki ne rekesztessék, legujabb egyházi rendelés által, a' külföldi tanulók fizetesseli tartozása leszállítottat, régi szabály szerint pedig az árvák azon kívül, hogy tanítási díj nem fizetnek, közöltségen látatnak el tanulási eszközökkel, 9 nagyobb tanulót pedig, kik a' kisebb gyermekek tanításába némi részben befolyanak, lakhelyi, táplálással 's kevés pénzfelzárkással segit az értelmiséget terjeszteni ügyekező közönség, mellynek előjárójai az idővel haladás nyilvános jelét adák azon új határozatokkal is: miszerint, iskolánk tanítóinak, csak a' korjózan szellemével illetett egyedek választathatnak. Kevés számú r. kath. atyánkfiai is nagy gondot fordítanak arra, hogy jól rendezett iskolájokban minél több érdemes lakost neveljenek városunknak. Iskolai nevelésünknek 's az értelmiségnek tulajdonítható népközi erkölcsi jó állása. Minek tanúja, hogy vármegyei tömlöczünkbe közülünk aránylag évenként igen kevesen vitetnek, — jelenleg báránylopásért kettő ül benne. — Szellemi állapontunkat nem más szerencsés helyzetű 's viszonyú városokkai, hanem a' magunk jelen állapotjának, az ezelőttiekkel összehasonlítása tünetheti legigazabban ki. Városunkban, földesuraink 's megyei tisztviselők (egyét kivéve) kiknek örömmel megadjuk azon minden tekintetbeni méltóságot, mellyből környezőik részesülhetnek, (regis ad exemplum totus com-ponitur orbis) nem laknak; — posta-vagy nagy országot, melly szellemi 's anyagi javakkal rakva, itt keresztül nem vonul, még is, midőn ezelőtt 10 évvel, csak két újság 's egy folyóirat, az is szűk marokkal, hoza városunkba hetenkint egyszer valami szellemi jót — az most közöltségen fogadott, a' t. sz. miklósi k. postáról minden héten legnagyobb pontossággal 2szer forduló magány — postánkon érkezett tizenhat hírlap által árasztatik. Casinóink ugyan nincs, olvasó társaságunk is csak a' politikai, tudományos, gazdasági, belletristikai lapok hordatásában egyesült: azért mihelyt valamely jó magyar könyv lát világot, az egyik, vagy másik lakos társunk költségen tüstint megszerezte, 's az olvasni szerelőkkel igaz magyar szíveséggel közöltetik. — Péczely prof. ur közelebb kiadott „Magyarország történetére” elő-fizetést hirdet, 's egyik derék jegyzőnk felszólítására, kevés idő alatt, többnyire közgazdáink közül 23an fizetnek elő a' derék munkára. Így 9en Balázsházy gazdasági könyvére, kik magok, 's tőlök számos más, azokat szorgalmasan olvassák. Tudtomra a' vallásos könyveken, 's biblián kívül, több közönséges paraszt háznál kedvelt olvasás, ama' néhai debreczeni főbíró Böszörményi Páltól Schlegl után fordított, 's hazánkra mesterileg alkalmaztatott kézikönyv, a' nép számára, melly Szőlőské nevű falu leírását adja elő, 's mellyet sok földesurnak, gazdatisztnak, 's minden közembernek üdvös dolog volna könyvnélkül megtanulni. Így olvassák mezei munkáktól üres napokban, társaságosan Fényes Eleknek magyarországi statistikáját. Alig érkezik városunkba, magának az értelmi és szellemi haladást kiűzőt pesti főiskolára adandó ajánlások aláírásive, 's megyei esküttünknek egy lelkes szavára, adózó lakostársink közül hárman azonnal, öszvesen 500 pengő forinttal járulnak a' sz. czél elősegítésére. Kérdem: nem értelmi és szellemi haladásra mutat é mind a' sz. egyszer'smind nem kiáltó bizonyosságai e' ugyanczok annak is, hogy anyagi tekintetben számtalan helységnél hátrább nem állunk. Midőn egy pár tizeddel előbb, még vagyonsób gazdáinkon sem láttunk mást, mint durva vászongatyát, inget, szűrt 's bundát, gazdaszszonyonkon pedig a' mesterséghez nem értés miatt, sok ügygyel bajjal, magok szőtte, 's berzsennyel festette vászonból, tanulatlan kezeik által im-igy amúgy varrott rokolyát, az ugy vélt fényűzőkön moldon, vagy rásaszoknyát, rókamályas mentét, lenesés keszkenőt; most amazokat posztóbul, ezeket különféle becses és szép kelmékből, selyemből mesteri kezeztől készített csinos öltözetekben szemlélvén, meg kell győzőni magunkat, népünk haladásáról, 's többek közt a' fel-lől, hogy aszszorgalma által szerez magának eszközt, mellyel a' már most számosan létező gyárak virágzását, 's ezzel a' közipart előmozdítja. — Ez, 's a' közelebb mult években emelkedett, 's naponkint emelkedő magányos és középületink, u. m. város-házunk, paplakaink, iskoláink, elhatározás szerint régi módu templomunknak a' ma divatozó építéshez rövid időn leendő alkalmazása, izlésünk finomulásáról is teszen bizonyosságot. Hogy telt vermeink, sok ezerre szaporodott birkáink, több ménesink, idegeneket bámulásra ragadó gulyáink 's csordáink, miszerint volna nem szűnő serkentező pénzünk nincs, annak okát általánosan szenvedő kereskedési rendszerünkben kell keresni. Minthogy előjáróink közül sokan, a' régi káros rendszer — melly véleményünk szerint a' tespedésben áll — pártolásáról vádoltatnak: helyén lesz rólok egy két szóval említett tenni. Miként kezelik ők polgári ügyeinket, városi egyéb dol-gainkat, 's gazdalkodásunkat? erről (bővebb fejtegetésbe a' hely szűke miatt nem ereszkedvén), csak azt mondhatom: hogy ez, ekkorig, mind nagy kegyességű földesuraink, mind igazságszeretűkről, 's hivatalbeli buzgóságukról ismeretes megyei fő és albiráink, 's eskütteink, mind jóakarató 's értelmes lakostársinktól, min-dig helyeslést érdemle; megrovást pedig, még az egyszer máskor találkozott köny-nyelműek, 's a' közigazgatás ezerféle nehézségit meg nem gondolók panaszira ren-delt törvényes vizsgálatok után is, soha nem. Sőt a' jelen évben volt nagy árvizkor méltó dícséretet aratott előjáróink azon buzgósága, miszerint volna nem szűnő ser-kentések 's közre munkálkodások által gátakat készítettven, több ezer hold földet mentettek meg a' pusztító elem kártételeitől. Hozzánk hasonló városok előjárójai kö-zül mellyiknek jutott eszébe a' szegények szűk termést követő évbéni inségén, ta-karékmagtárok által könnyíteni, mit a' miéink komoly gondolkodásuk tárgyává tet-tek 's létesítésében mindent elkövetni nagy készséget mutatnak. Itt nem hallgathat-om el előjáróink jó részének, először szives ohajtását, majd munkás igyekezetét

azon: mikép létesülhetne városunkban, egy a' népnevelést, 's erkölcsiségét oly ha-talmasan előmozdító kisdedovóintézet? Adná a' jó Isten! hogy az emberiségre leg-hasznosb intézet, mindenkéül előbb ontsa ránk, 's magzatinkra üdvös áldását!! Tudunkra mind 3. lelkészinktől elősegített haladásunk ennyi bizonyosságtételnek el-számlálása után, bátrak vagyunk legőszintébb barátsággal megkérni tisztelt közlő urat: méltóztatnék neve firmája alatt velünk tudatni, hol és mikor nevezték lelké-szink, közlő ellenének, 's ártalmas embereknek azokat, kik a' javítás, és haladás eszméit igyekeztek terjeszteni? hogy alkalmok legyen magokat igazolni; nekünk pedig bizonyos adatok után ítélhetni el, kinek függesszük nyakába méltó megvetés-sel, a' közlő ellene, 's ártalmas ember gyalázatos nevezetét. Mező-Turon jun. 29kén Pap Ferencz.

Szombathelyről, Juniusban. Nálunk f. hó 14én kisdedovó-intéze-tünk javára sorsjátékkal páros tánczvigalom adaték, melly 240 ezüst forint tiszta jövedelmet hoz. Hála a' ns megye gr. b. és főnemesi családok mind-kétnemű — igazán méltóságos és nagyságos — egyedeinek, kik ugy tud-ják nézni a' különbséget a' rangban, hogy látják az embert az emberben 's innét a' polgárok körébe már több ízben is leereszkedni jótévéleg szives-kedének; köszönet Temples és ifj. Zanelli uu. fáradságikért is!! Más-nap t. Bezere dj L. elnök ur választmányi gyűlést tart, mellyben külön-féle határozatok történtek és nt. Szenczy Ferencz prof. ur intézeti fel-ügyelővé választott. A' kisdedek száma körülbelül 60—70's köztük: 20 szegény ugynevezett ingyenes. — Szombathelyen mult napokban három szálastermetű idegen férfi mutatkozék. Ezek albániaiak, a' keresztyének földén mult évi april. 21től kezdve koldulók 's még f. évi oct. 26aig segedel-met kérendők. Földön-futásuknak szivrepszítő oka köv.: Több k. tartomány-nyal a' török zsarnoki önkény alatt nyögő Albániát 1832dik évben Szad-riazem vezér kezdé kormányozni, vagy jobban mondva igazságtalanul suj-tolni. Szinte 7 évig hizott e' vérnádaly a' kis nemzet úterén, mellynek élet-erejét kiszívva maga annyira hizék, hogy 1839ben pártot üte szultánja el-len. E' zendülést Mahmud Trahala pasa elfojtá, de a' tartomány felpör-zsölt faluinak hamvával. Az elkergetett helyett új vezér érkezék 's még inkább roboámkodó, ki a' hivatalaért kiadott pénzt visszanyerni 's pénzszomját kielégíteni vágyván, a' törökökre szintugy mint a' keresztyénekre hallatlan adót (arács) rótt, 's hat hónap alatt, a' három éves gyermekül kezdve mi-n-den férfifőtül (a' nőnem nem adózik) hatvan váltóforintot kétsze-r csikart ki; pedig császári parancs szerint 3 török garast (egy p. huzast) kel-lene csak fejenként fizetniök, 's valóban ennyi adatik be a' szultánhoz, a' többi vezéri arácsiai (adószedői — ezen hivatal is pénzen vásároltatik) erszé-nyekbe kerül. E' kiállhatlan vezér ellen a' nép ismét fölzendüle, fegyvert ra-gada, de a' dulás rablás azt is megsemmíté, mi az előbbeni pusztulásból főn-maradt vala. E' nép inségét mindig tetéző az is, hogy a' Sztabulból Bosz-niába és viszszaütazó török katonaság a' közben eső Albániának bevén utját 6—7 nap alatt a' szegény földnépet sáskasereg gyanánt kievé, kirablá, jöt-tében mentében nép-átoktól kísértetvén. E' zavarokban a' most nálunk kol-duló Gasci Péter, Sopai Ant. Djakova Pét. albániai kath. kereske-dők mindenkéül megfosztatván tönkre jutottak, 's mégis tőlük, az elsőitől 70 erszény (egy erszény 500 török garas) 's így 3888 p. ftot, másodiktól 65 ersz. = 3888 f., a' harmadiktól 45 ersz. = 2533 p. ftot követel arács fejében az illető török tisztihatóság. Illy körülményekben elhagyván pusztult hazájo-kat, 's abban a' gondviselésre és könyörületre szivekre bizván 's a' törökök-nek mintegy elzalogosítván legdrágább kincsüket: Gasci nejét 6, Djakova 5 magzattal, a' nőtelen Sopai tehellen szüléit 3nő és 2 fi-vérrel, miután Scialj Péter alb. apostoli helyettes őket ajánlólevéllel ellátá, Bosznia felé kiindulá-nak ker. társaiktól segedelmet koldulandók. Mi s m. városnál (Boszniában) mint gyanusokat megfogák és Konstantinápolyba hurcolák, hol 5 napig ülének börtönben. A' tisztihatóság értesítettvén, hogy katolikusok, a' helybeli szent máriai (S. Mariae) kath. püspökhöz kísérteté, ki megvizsgálván leveleiket el-bocsátást és a' francia 's ausztriai követségtől utilevelet eszközölt, melly mel-lett, kiállott vesztéglésök után, elvégre Erdélybe és Magyarországra jövé-nek. E' szerencsétlenek hazánk fens. Nádorának, kinek személye elé ke-letiesen borultak vala, de tüstint fölkelte, magas kegyeit áldva emlege-tik. Ő főnsége nemesak pénzbeli segedelmet, hanem önállítasuk szerint bizo-nyos irományt is adott nekik Bécsben a' főlségezi juthatást eszközölt. Szegények! fölrándulának Bécsbe magokkal vivén Budapestről egy tolmácsot. Itt az uraságotól nekik ajándékozott különféle ruháknak, mellyek körülbelül 80 váltó ftot érthettek, eladását tolmácsukra bizák, 's e' szivtelen gaz a' pénz és ruha értékét nem ismerőknek 16 huzast visszavivén az irománnyal el-illant, 's innét a' kegyes fejdelem szine elibe nem járulhatának. A' kis Szombathely 30 ezüst forintnál többet ada nekik. Az adakozók névsorát — hasonlítás kikerülése tekintetéből egyes jötevőket nem említek — a' n ö v e n d é k p a p s á g 2 p. ftal diszesíté. Köszönet a' tőlünk Horvát-, innét Olasz-országba utazandóknak nevében, köszönet tinektek jötevő magyar emberba-rátok a' részvétért, 's ki nem vala ilyen? ha meggondolá, hogy a' magyar hazának is illy idői már valának!! — Bosnyák tolmács után közli Gg.

Tisza-Palkonya, nyárelő 12kén. Határinkra tavasz hó 13kán kevés eső esvén csak nyárelő 6kán érkezett meg újra a' kedves várt vendég, mikor négy nap alatt felváltva esett 's permtezett. Egyfelől a' vizár, másfelől a' nagy szá-rzság ölt az idő alatt bennünket, 's gyakori fohászokat bocsátottunk a' fel-hők urához. Barmaink bögtek az éhség miatt 's csak viz alól kikerült ka-szálóink leétesítésével menthettük meg azokat a' végveszélytől. Mind a' mellett öszink bő aratást ígér, kivált gabnafélének, melly már sarló alá hajtotta fe-jét. Tavaszink egy része, az árpaféle silány, de tengeri-földeink nagy részben szépen zöldelnek.

(Igazolási szózat a' hazai hitszónokok ügyében.) A' Je-lenkor 44dik számában Ribianszkynek a' haza hitszónokihoz emelt lelkes be-szédét csak örömmel olvashattam; mert ott a' lelkészek kötelességei 's ma-gasztos pályakörük a' milly hiven leiratvák, ohajtott jóllétök szintolly kedve-

zö alakban van előmutatva, és csakugyan ha a' dolog úgy állna (mint kellene is állnia) csupán akarat 's lélekisméretesség kívántatnék, hogy homlokára kiki e' szép pályán hervadhatlan koronát fűzhessen. De van ám a' lelkészeknek is, épen azoknak, kik soraiban kedvetlen színekkel festettek, részökre menthető is, vagyon a' jelen esetben is kiemelendő egy két szavok. Hogy öök is magas hivatásuknak megfelelőhessenek 's az isten- és felebaráti szeretetet terjeszthessék; hogy a' nép szívében haza és király iránti szeretet magvát haszonnal hinthessék; hogy a' nemzetiség 's polgáriság szent tüzét gerjeszthessék, 's hogy az iskolákra lélekisméretesen felügyelhessenek, tegye a' haza öket ezekre képesekké, vagy adjon nekik tekintetét állandóság által, és azt, mi az emlittem iratban föltételezett 's a' tekintetnek egy másik alkotórésze, külső jóllétet is. Távol legyen tőlünk az annyira gyűlölt uralkodási vágy, mi néptatyák kívánunk maradni; de egy atyával méltányos jól bánni. Mi népvézérek akarunk lenni; de ki fog követni, ha minden külső tekintet nélkül, csak ingatagság 's hontalanság czimerez bennünket? Tétettek ugyan már ennek orvosoltására, mind polgárilag egy részben — mint t. Pest 's más megyék részéről a' szavazhatóság által — mind egyháziilag — még pedig a' világi körből — lépések: de ez utolsó egyfelől a' zsidódság másfelől részvéttelenség miatt, hogy meg ne szűnjék az agobárdusi panasz (Weissman sec, IX pag. 620) újra dugába dült. Vajjon egy elmozdított 's más gyülekezetbe csak nehezen alkalmaztatható, vagy minden 3dik évben minden önhibája nélkül kimozdítható, (mert Canonaink ezt nyilván megengedik) birhat é a' népre valami hatással? 's az ez által okoztatott levertség is célt nem tövesztet-é a' hitszónokokban? Alig van nép-osztály, mellynek jobb karba helyzetetéséről a' közvélemény újságilag már nem nyilatkozott; csupán ezen fontos, ezen nagy jelentőséggel birható maradt még ez ideig érintetlen; pedig a' népiskolák elrendezésekor (mivel, ha mi panasz van most is az iskolák ellen, nagy részben ennek hatástalanságából magyarázható) kellene előbb ezt jobb rendbe szedni, mint mellynek közvetlen felvigyázást kellene adni a' falusi iskolákban; mert ki tagadná, hogy ez osztály értelmessége mellett mindig hon ülvén legcélszerűbben ügyelhet föl? Jövedelmök is ez iratban a' haza ez oldalú hitszónokinak olly kedvező módon állittatik elő, minek a' valóság épen nem felel meg. Talán sorsunk hittestvérinknek jólléte alá lehet itt burkolva? tán nem tudás leple födözheti? azért szükség föllebbenteni a' fátyolt (bár ha szeméremmel esik is) melly azt fedezi. Milly nagy öröm volna elláttatva lenni annyi jövedelemmel lelkészinknek, hogy magok 's családjuk táplálása 's ruházatja mellett még hirlapokat is lehetne járattatni 's megszerezhetnék az annyira szükséges nevelési korszerű könyveket! Soknak ez egyedüli ohajtása; mert a' tökéletesedésre vágyódást beoltotta ám a' Teremtő e' keblekbe is; mert ezek már meg is izlelték az édest; mert ezeknek gyermekeik vagynak, kiket élő tagokká akarnának tenni a' polgári társaságban. De hir szárnyára bocsássam 's tudassam é a' hazával, hogy ritka, de nagyon ritka ám, kinek nagy áldozat nélkül volna módja járattatni nem hirlapokat de csak hirlapot is! Előadjam é, hogy a' tanítói fizetés felét szokván tenni a' papfizetésnek, ha a' már említett iratban előadott tanítói fizetés kétszereztetik is, ugy sem sokra megyen, a' lelkész kiadásai pedig tetemesek, mint a' tanítóéi, pedig az újságlapok olly nélkülözhetlenek a' hitszónokoknak, hogy méltó volna ezeket a' hasznos ismeretek terjesztése végett közpénztárból járattatni részökre, mert mikor a' néptanító tanul, akkor a' nép nyer új világosságot, 's a' mi erre költetnék, népmívelődésre fordíthatnék. Ezeket előrebocsátva megkísértem menteni társamat azzal, hogy meg levén a' tanítómód szabva, nem vala neki szabad, bár célszerűleg is, újítani hagyni (e' szabály miatt nem lehet ismét csupán az elévült hitszónokokat okozni, vegyes levén az igazgatás a' világiakkal). Mentem azzal, hogy ő talán csak a' nép lelkületére figyelmeztet 's nem volt vezér, hanem ingatag állásában csak mások által vezetettet, 's ilyen is csak azon félelmében, hogy betelik rajta, mit a' költő mond: Tristis virtus perversa tulit proemia recti, maga kegyvesztett 's családja kenyér nélkül marad. Kivánám inkább hajlékony ágára, mint aggságára róni a' hibát, 's őt inkább jóllátónak, mint a' napló szerint vaknak neveztetni. Mint történhetett az eltiltási bánásmód, azt a' másik fél ta' an másképp állítaná, mint a' napló írója; addig, míg semmit nem mond amaz, vagy ez nem bizonyít, egyik félnek, bár mikép meg legyünk is becsületessége felől győződve, igazságot tenni lehetetlen. Annyi csakugyan való: hogy családos tanítót újítási vagy haladási vágy megleljen, ez legritkább eset, sőt annyira szeretnek a' réginél maradni, hogy ha a' hitszónok javitni akarván, csak az annyira szükséges irás és számvetés mestersége szorgalmas tanítását sürgeti is, megeshet, hogy ennek kenyerébe kerül a' jó tanács akkor, midőn az igazság amannak csupán egy hordó borába. B. —

Szerbia. (Ljubicza hgnő lázítása 's kiutasítása) Belgrádi levelek szerint jun. 28rul a' kolubari kerületben lázadásra akarták birni a' népet a' kormány ellen, mit Lyubicza hgnőnek Mihály uralkodó hg anyjának tulajdonitnak, kinek testvére Wukomanovich Gábor az erős gyanu miatt jun. 25kén elfogatott, de őt a' hgnő onnan személyesen kiszabadította, miért midőn Obrenovich Jefrem és több hivatalnok Mihály hg előtt panaszkodnék 's lemondással fenyegetőznék, a' fogságba viszzatétetett. Jun. 27kén 18 órányi távolságra utazott Lyubicza hgnő Belgrádtól 's a' hg utána szemmel-tartás végett segédjét 's két altisztet küldött 's megüzente, hogy kemény büntetés terhe alatt esendesen viselje magát. Következő napon, bár vasárnap volt, a' tanács rendkívüli ülést tartott 's a' herceg anyjának az országbul eltávolittatását határozta 's ezt a' hercegnek is átadta. Az özszesküvés célja volt Obrenovich Jefrem, több tanácsos és hivatalnok megöletése, helyökbe az ö s z s z e s k ü d t e k állítása 's aztán a' népnek Milos hg részire leendő fellázittatása. Néhány katona 's több csavargó a' városban egyetértésben volt az özszesküttékkel 's Wukomanovich Gábor pénzt és fegyvert osztatott ki köztük. Obrenovich János, Milos hg második testvére nagy részt vett az özszesküttésben. —

Spanyolország.

(Indítvány a' papság rendes díjaztatása iránt. Izabella királyné beteges.) Caballero corteskövet legközelebb indítványt tön a' papság rendes díjaztatása iránt a' cortesben. Terve szerint Spanyolország minden tartományában egy egy püspökség fogna fölláttatni, a' baszk tartományok azonban özszesen csak egy püspökséget képeznének. Madrid, Sevilla, Granada, Valencia, Barcelona, Saragossa, Burgos és Coruna érsekségekké leendnének. Spanyolország érsek-primása 90ezer realt (18ezer pgő for.) kapandna évdíjúl, minden érsek 60 ezer realt (12ezer for.), minden püspök 50ezer realt (10ezer for.); a' primáson 's 7 érseken kívül lenni fogna ezentul 39 püspök, 15ezer plébános, 7ezer káplán és 15ezer egyházi felügyelőség, 's az özszes papság díja évenkint 139,416,000 realjába kerülne a' kormánynak, vagy is mintegy 26¹/₂ millió pgő forintjába. — Izabella királyné igen alkalmatlan börkiütésben szenved, melly a' leghíresb orvosok gyógykísérleteivel is folyvástolly makacsul daczol, hogy már csupán az időtöl reménylenek orvoslást 's ideigleni enyhítésül folytonosfürdést javasoltak. —

A' gyámsági kérdés.) A' királyné föltti gyámságra nézve azon véleményben öszpontosult a' megbízott választmány, miszerint 1) általános v. magányjogra nem kell ezen ügyben tekintettel lenni, mivel fejdelmek gyámsága iránt csak az alkotmányos politika legfőbb kívánataira és a' haza javára szükség figyelni; 2) minden kérdést mellőzni, melly a' szenvedélyeket fölizgatván személyeskedésre vezethetne; 3) azok követeléseit figyelem nélkül hagyandók, kik a' gyámságot vérrököség avagy testületi tekintetből igénylik. Végre oda nyilatkozték a' választmány, hogy a' gyám-kinevezés csupán a' cortest illetheti. Krisztina volt kormányzó királyné e' jogszerű határozat daczára is folytatja még követelésit, miket egyáltalában nem helyeselhetni, miután titkos kötés által Munoz hitvesévé lett, az alkotmány 60ik pontja pedig a' gyámságra nézve világosan ezt rendel: „A' kiskoru király gyámja az leend, kit az elhunyt király végintézetében erre kijelölt, azon föltét alatt, hogy az született spanyol legyen; ha pedig senkit nem nevezne ki a' király, akkor e' hivatalt az illető atya vagy anyja viselendi, meddig özvegyiségben fog maradni. Ellenkező esetben gyámról a' cortes fog gondoskodni; de a' kormányzó és gyámsági méltóság csupán az atyában vagy anyában leend egyesíthető.“ E' szerint a' volt kormányzó a' gyámi hivatalt teljességgel nem igényelheti, és d. Francisco infans sem sokat reménylhet, ámbár mindent elkövet, hogy magának pártot szerezhesen. — A' cartagenai csempészhajó ügyében, és a' navarrai határvillongásra nézve a' kormány igen határozottan nyilatkozott az angol és francia ministerség előtt; de kevés sikerrel, mert a' nevezett két kormány kitünő elégtételről hallani sem akar, a' cortes pedig csak illyennel akarja magát kibékíttetni, mit a' közvélemény is határozottan követel.

Anglia.

(Brougham I. ismét Londonban. Merény a' normandiai hg ellen. Elegy.) London, jun. 16ikán: „Brougham I. Londonba érkezett, 's jelenléte hihetőleg élénkíteni fogja valamennyire a' peerkamrai viták végét, mellyek eddig halatlan közönyösséggel folytak, mi csakugyan bizonyítani látszik azon állítást, miszerint Brougham elméje meszsze szárnyalja fölül peertársai lelki tehetségit. Egyébiránt reménylik, hogy Brougham hathatósan a' gabonatorvény eltörlesztése mellett fog nyilatkozni. — Azon férfit, ki magát normandiai hgnek, 's XVI-dik Lajos fiának, mondogatja, tulvilágra akarék e' napokban küldeni. Házában ugyanis tűz támadt, szándékos gyújtás által, 's a' vizsgálatokbul kisélt, hogy légbé szándékoztak őt röpiteni. — „President“ gözössel özszesen 127 ember veszett el; a' matrózok családjai számára aláírást nyitottak. — Elliot hajóvezért plymouthi hajógyár-parancsnokká nevezék ki a' kormány, mivel békes jelleme miatt a' chinaiak ellenében nem igen hasznos szolgálatokat tett Angliának. —

(Választási előkészületek. Elegy.) London, junius 25ikén: „A' választások minden egyéb mozgalmat háttérbe toltak, még Khináról is minden elnémult. Toryk és whigek mindent elkövetnek erejük emelésire, 's különösen az előbbieket semmi eszközt nem hagynak használatlanul, és hol magok nem várhatnak győzelmet, ottan a' legtulzóbb radicalok ügyét mozdítják elő, csak-hogy a' whigeket gyöngíthessék. — Trafalgar 120 álgys sorhajót rendkívüli pompával bocsátották vízre, keresztanyja volt a' királyné. — „President“ gözöson elveszett Power színész legidősb fiának hivatalt juttatott Melbourne, mi igen emeli a' ministerség népszerűségét, mivel Power nagy kedvence volt az angol közönségnek. — Lady Morgan ismét angol írónő beteges levén, a' németbirodalmi fürdőkbe utazott. — Jun. 22ikén bizonyos John Higgs állott a' mansion-housei rendőrhivatal előtt, mivel sz. Pál temploma egyik ajtaja előtt koldulni merészlett. E' szegény ember jobbadán szeméből kapargatja ki élelmét 's mégis Vlik György törvénytelen fiának mondja magát. A' szerencsétlen trónkövetelőt a' city dolgozó-házába küldék, mitsem gondolva igénylett fölségi jogaival.“

Műföldi elegyhir.

Mint az elnök üzenetébül kitetszik, az amerikai országos kincstárban 11,406,132 dollárnyi hiány mutatkozik, mellynek okát leginkább a' bankok kicsapongó nyereszkeedésiben 's e' miatt történt megbukásában kell keresni. — D. Miguel Romából másuva készül, de még senkisé nem tudja hova, ő most is folyvást vonakodik lemondani a' trónról és így király marad — de ország és pénz nélkül. — Stockholmban Horn gr. háza előtt, ki a' svéd országgyűlés kezdetekor olly nagy népszerűséggel bírt, annak vége óta gyakori csoportozás van, 's őt minden lehető módon becstelenítik. — Athenében azon hir terjeng, hogy ha megverik a' törökök a' kretaiakat, az angolok lépnek közbe. — Beyruti levél szerint a' hegyi lakosok most esendesen vannak, de adót egyre nem akarnak fizetni — M. Alinak a' pápa pompás íróasztalt küld ajándékba, melly malakhittal van kirakva. —